



הלימוד היומי:

פרשת מקץ | יום ג | כ"ג כסליו תשפ"ה | פרק מ"א פסוק ל"ט - פסוק נ"ב



יוסיף דעת למה לא הכירוהו?

על הפסוק (בראשית מב, ח) וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הֵכִירוּהוּ, כותב רש"י: 'והם לא הכירוהו, שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו בא בחתימת זקן, ע"כ. והתמיהה היא: הרי בפרשת וישב כותב רש"י על הפסוק (לז, ג) כי בן זקונים הוא לו: 'שהיה זיו איקונין שלו דומה לו', הרי שקלסתר פניו של יוסף היה דומה לאביו יעקב, והרי ליעקב היה חתימת זקן, ונמצא שיעקב היה דומה אז למראהו של יוסף כעת במצרים עם הזקן, ולמה לא הכירו אותו?

חידוד בפרשה ילד ונער

- א. היכן אנו מוצאים בפרשת השבוע בחור בן 17 המכונה 'ילד'?
- ב. היכן אנו בפרשת השבוע אדם שהיו לו כבר 10 ילדים, המכונה 'נער'?

כמונח בקופסא עונש הנידוי:

בפרשת השבוע מתחייב יהודה ליעקב ואמר לו (בראשית מד, לב) אם לא אביאנו אליך וְחֻטְאֵתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה כותב רש"י שבדברים אלו קיבל יהודה נידוי על עצמו, והוא אכן נענש על כך במשך שנים רבות. היכן הם דברי רש"י אלו?



איצר התורה יהלום יומי מתוך הפרשה

שֶׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה (מא, ב) סימן הוא לימי שובע, שהבריות נראות יפות זו לזו (רש"י).

כאשר הבריות מאירים פנים זה לזה, אזי הם זוכים לשפע פרנסה ושובע, כי השלום והאחדות הוא כלי מחזיק ברכה.

(הרה"ק רבי ישראל ממודז'ץ זי"ע, דברי ישראל)



בדרך התורה הפרשה ולקחה – סיפור יומי מעצים

טענה שכבר נשמעה...

וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִהוּ (בראשית מב, ח). ומִדְרַשׁ אֲגָדָה, וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו - כְּשֶׁנִּמְסְרוּ בְּיָדוֹ הִכִּיר שֶׁהֵם אָחָיו וְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְהֵם לֹא הִכְרִהוּ - כְּשֶׁנֶּפֶל בְּיָדָם, לִנְהוֹג בּוֹ אֲחֻהָ (רש"י).

מה נשגב הוא הלימוד העולה מדברי רש"י אלו! ליוסף היתה כאן הזדמנות לנקום חלילה באחיו על מה שעוללו לו. אך לא! לא רק שלא גמל להם רעה, אלא ההיפך, הוא העביר על מידותיו, ריחם עליהם, והשיב טובה תחת רעה.

מידה זו של 'לגמול טובה תחת רעה' - כותב בספר תומר דבורה - היא המידה הראשונה מ"ג מדות הרחמים של הקב"ה שמשבי לבריות טובה תחת רעה, והיא המידה הראשונה שעלינו לדבוק בה בדרכי הבורא. הבה נלמד, מהסיפור דלהלן, כיצד היו גדולי הדורות מורפלים במידה זו, ומהם נלמד וכן נעשה.

כאשר הגיע הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע, בעל אהבת-שלום, לכהן כרב העיר קאסוב, סבל הרבה משונאיו שמיררו את חייו בכל דרך אפשרית, אך הוא בצדקותו, לא רק שלא השיב לחורפיו דבר, אלא אף דאג לתת להם כל מחסורם. כך היה כאשר אחד מגדולי שונאיו עמד לפני נישואי בנו, וללא בושה נכנס אל הרבי וביקש את עזרתו. מיד הושיט לו הרבי מלא חופנים מטבעות זהב בעין יפה, כאשר הלה יצא מהחדר שמח וטוב לב.

היה לו לרבי אח, ושמו ר' יצחק מקאלמייא, שהיה איש פשוט, שעמד באותה שעה מחוץ לחדר. משראה את האיש יוצא בשמחה ובידו אמתחת מטבעות, חרה לו הדבר עד מאד, ובסערת רוח נכנס אל אחיו ושטח את פליאתו: 'איך יתכן להיטיב לאיש הגורם לך צרות רעות ורבות? הוא

לא ראוי לקבל אפילו פרוטה אחת! בפרט כאשר גם בבית הרבי אין מספיק מזון!'. נענה אליו האהבת-שלום ואמר: 'אינך הראשון שטוען כך, כבר היה כאן אחד לפניך וטען כטענתך, אבל לא הקשבתי לו!'. בירר ר' יצחק: 'מי היה כאן לטעון כך?' השיב לו הרבי: 'היה זה היצר הרע, שטען ממש כדברך, אבל כשם שלא שמעתי בקולו כך לא אקשיב גם בקולך...'



חס וחלילה

בפרשת השבוע (מד,ז) מסביר רש"י את משמעות הביטוי הנפוץ "חס וחלילה", ביטוי שבא לשלול מעשה מסוים שאין להעלות על הדעת לעשותו. "חס" – פירושו: הקב"ה יחוס וירחם וישמור עלינו שלא נעשה את הדבר הזה. "חלילה" – חולין וגנאי הוא לנו לעשות כדבר הזה. כך גם הביטוי "חס ושלום" – פירושו: רחמים ושלום יהיו מאת ה' עלינו לשמור שלא נעשה מעשה זה.



הנושא היומי בפרשה:

מינוי יוסף למשנה למלך מצרים • קריאת שמו צפנת פענח • נישואיו עם אסנת ולידת מנשה ואפרים • אגירת המזון בשבע שנות השובע

היום נלמד שפרעה מודיע ליוסף שהוא החליט למנות אותו כמשנה למלך ומושל בארץ מצרים, לשם כך הוא מסר לו את טבעתו; הלבישו בגדי פשתן; ענד שרשרת זהב על צווארו; והרכיב אותו במרכבה המיועדת למשנה למלך, כאשר כולם קוראים ליוסף 'אברך' – אב ביתו של המלך. פרעה גם שינה את שמו וקרא לו 'צפנת פענח'. בנוסף פרעה מסר לו לאשה את אסנת בת פוטיפר, וממנה נולדים לו, בטרם שנות הרעב, שני הבנים משנה ואפ"רם. בשנות השובע צוברים כל אנשי מצרים תבואה רבה ללא מספר.

רק הכסא:

לאחר שיוסף יעץ לפרעה למנות איש חכם כממונה על אגירת המזון במצרים, נענה פרעה ואמר לו: 'אחרי שאלוקים הודיע לך את כל זאת, אין לנו מה לחפש איש נבון וחכם, כי אין עוד נבון וחכם כמוך'.

לכן, מעתה עתה תהיה ממונה על ביתי, וכל צרכי עמי יתנהלו על ידך ועל פיך. רק בדבר אחד אגדל ממך, שאני אשב על כסא המלוכה ויקראו לי מלך מצרים. ובכן, ראה נא! מיניתי אותך

כמושל על כל ארץ מצרים!.

משנה למלך:

דרכם של מלכים, שכאשר המלך מוסר לאדם את טבעתו, הרי זה סימן שהוא ממנה אותו להיות שני לו. לפיכך מסר פרעה ליוסף את טבעתו ונתנו על ידו, ובכך מינה אותו למשנה למלך. בנוסף גם הלביש פרעה ליוסף בגדי פשתן, שנחשבים לבגד חשוב במצרים, וכן הניח על צווארו שרשרת זהב המורכבת מטבעות מחוברות זו לזו, [כל דבר המורכב מחלקים רבים נקרא 'רביד']

אברך:

אחר כך הרכיב פרעה את יוסף במרכבת-המשנה, היא המרכבה הנוסעת תמיד סמוך למרכבתו של המלך, ובעודו נוסע במצרים קראו כולם לעברו את התואר: "אברך" שהיא מילה המורכבת משני מילים: 'אב, רך', אב-ביתו של המלך (רך – פירושו מלך בארמית).

לדעת רבי יהודה: 'אברך' - נוטריקון 'אב' 'רך', שהיה יוסף אב בחכמה ורך בשנים. לדעת רבי יוסי בן דורמסקית: 'אברך' - הוא מלשון ברכיים, שכולם היו עוברים אצלו וכורעים לפניו על ברכיהם (לשיטתו, הפירוש של רבי יהודה הוא עיוות של הפסוקים).

ידו ורגלו:

באמצעות ארבעה דברים אלו (טבעת, פשתן, שרשרת, מרכבת-המשנה) מינה פרעה את יוסף כמושל על ארץ מצרים, ולאחר מכן הוסיף פרעה לומר ליוסף:

'הרי אני הוא פרעה המלך שיש בכוחי לגזור גזירות במלכותי, ובכן, אני גוזר שאסור לכל איש בארץ מצרים להרים את ידו לאחוז בכלי מלחמה, או את רגלו לרכוב על סוס, בלי רשות מפֹרֶשֶׁת ממך.

פירוש נוסף: אני פרעה, אגדל ממך בכך שאני אשב על כסא המלוכה להיות המלך, אבל מלבד זאת הרי את כל ההנהגה אני נותן בידך שלא ירים איש ידו ורגלו בלי רשותך.

בן שלושים שנה היה יוסף שעה שנעמד לפני פרעה והתמנה למשנה למלך, ולאחר שיצא מבית פרעה הוא החל לעבור בארץ מצרים.

צפנת פענח:

זאת ועוד, פרעה שינה את שמו של יוסף וקרא לו בשם 'צפנת-פענח', שפירושו: מפרש הצפונות בעת ההוא גם מסר פרעה ליוסף את אסנת, בתו של פוטיפר שהיה השר [הכהן] של העיר 'און' במצרים [נקרא כאן בשם 'פוטי פרע', כי חמד את יוסף לעבירה, ונעשה סריס ופרוע].

משנה ואפרים:

בטרם החלו שנות הרעב נולדו ליוסף, מאשתו אסנת, שני בנים [אבל לא בשנות הרעב, כי בשִׁנֹת נות רעב אסור לאדם להיות עם אשתו].

לבנו הבכור קרא יוסף בשם 'מנשה' – באומרו: כי נִשְׁנִי (השכיח) אלקים ממני את כל צערי וצרוֹתִי, וגם השכיח ממני את כל בית אבי. ואילו לבנו השני קרא בשם 'אפרים' – באומרו: כי 'הפרני' אלקים כאן בארץ עניי וצערי.

מאגרי תבואה:

כפי שפטר יוסף, אכן החלו שבע שנות שובע, ובמשך כל שבע השנים אספו ואצרו [בלשון הפ־סוק: 'עשו'] כל אנשי הארץ תבואה בכמויות קטנות שהצטרפו זו לזו, קומץ אל קומץ, יד אל יד.

עפר בתבואה:

הטבע הוא, שכל אדמה יש בה כח לשמר את פירותיה שלא תירקב, לכן נהוג לתת במאגרי התבואה מעט מעפר המקום שבו גדלה התבואה. כך עשה גם יוסף בשבע שנות השובע, כאשר קיבץ את כל המזון של מצרים, שהקפיד לשמור כל תבואה במקום הגידול שלה, כדי שאדמת המקום תשמור על התבואה מלהירקב.

במהלך שבע השנים, צבר יוסף הרבה מאד תבואה, כחול הים, עד כי הממונה לספור את התבואה, חדל מלספור, כי לא היתה אפשרות לספור כל כך הרבה.

מספר לחיוג מארה"ב: 151-8988-1351
מספר לחיוג מאנגליה: 443-3061-30131

02.500.20.18

קו 'קול התורה' – שמעו ותחי נפשכם!



מבחנים | שיעורים במגוון שפות
וסגנונות | חידות | הגרלות | ידיעות
ועדכונים | אזור אישי | ועוד

